

SOMA ve "Mış" Gibi Oyunu

Av. Dr. Murat ÖZVERİ

Selüloz İş Sendikası Hukuk Müşaviri
Çalışma ve Toplum Dergisi Yayın Yönetmeni

Soma'da yaşanan toplu iş cinayetinin nedenleri, kimlerin sorumlu olduğu tartışıldı, tartışılacak. Bu yazıda, yaşanan tartışmaları bir yana bırakalım, bir an için Soma'nın önümüze koyduğu fotoğrafa odaklanalım ve fotoğrafta ülkemizde yıllardır oynanan "mış" gibi oyununu görmeye çalışalım istedim.

Soma'da yaşanan toplu iş cinayeti bize, işçi sağlığı-iş güvenliği konusunda yasama organının aslında işçinin sağlığını koruma kaygısından hareket etmediğini, işçi sağlığı-iş güvenliği için yasa **yapıyor-muş gibi**, işçileri **koruma kaygısı var-mış gibi** oyununu oynadığını gösterdi.

Soma'da yaşanan toplu iş cinayeti bize, yasayı uygulayacak denetim organlarına gerekli ve yeterli güvenceyi vermeden bu organları işvereni denetlemekle yükümlü tutmanın aslında hiçbir denetim yapmama anlamına geleceğini yasa koyucunun **bilmiyor-muş gibi** davrandığını ortaya koydu.

Soma'da yaşanan toplu iş cinayeti bize, 6331 sayılı Yasa'nın emredici düzenlemesiyle dış denetim görevini üstlenen bakanlığın, bu denetimi, bu müfettiş sayısıyla yapmasının olanaklı olmadığını biliyor olmasına karşın **denetim yapıyor-muş oyunu**'nu oynadığını gösterdi.

Soma'da yaşanan toplu iş cinayeti bize, madenin gerçek sahibi Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ) olduğu halde **TKİ'nin "işveren değil-miş gibi" davrandığını** gösterdi.

Soma'da yaşanan toplu iş cinayeti bize, Sayıştay raporuna göre TKİ'nin hileli işlemlerle gerçekte yapı işi olan kömür çıkarma işini, hizmet alım sözleşmesiyle şirkete devrettiğini, yasaya kaşı hile yaparken **yasaya uygun davranıyor-muş gibi** yaptığını gözler önüne serdi.

Soma'da yaşanan toplu iş cinayeti bize, 6331 sayılı İş Yasası'nda işçi sağlığı-iş güvenliği önlemlerini almakla yükümlü kılınan işverenin bu yükümlülüğünün kağıt üzerinde olduğunu, ceza davasında savcının önüne işçi sağlığı-iş güvenliği uzmanı ve birkaç ara kademe yöneticinin atılarak **soruşturma yapılıyor-muş gibi**, **işveren sorumlu tutuluyor-muş gibi** oyununun sahne aldığını gösterdi.

Soma'da yaşanan toplu iş cinayeti bize, **işverenin işçilerin sendikalaşma hakkına saygılıymış, sendikadan yanaymış gibi** görünerek oyuna katıldığını, **sendikanın ise sendikaymış gibi** davrandığını ortaya koydu.

Soma'da yaşanan toplu iş cinayeti bize, Başbakan'ın işçiyi tokatla tehdit ederek, dilinden hiç düşürmediği **milli iradeye saygılıymış gibi** oyunuyla senaryoda rol aldığını, jandarmanın arasında kalmış işçiyeye tekme atan müşavirin, devletin **memuruy-muş** oyununu oynadığını gösterdi.

Soma'da yaşanan toplu iş cinayeti bize, -mış gibi oyununun bu ülkede çok uzun süredir oynandığını, aslında bunu hepimizin bildiğini ama bilmiyor-muşuz gibi oynadığımızı yüzümüze vurdu.

Soma sayesinde şunu tekrar anımsadık: Bu ülkede devlet memurluğunun o görev için gerekli koşulları taşıyan herkesin hakkı olduğu söylenir, ancak iktidardaki partinin kartvizitini gösteremeyen hiçkimse devlet memuru olamaz. İdarenin her işlemenin objektif ve hukuka uygun olduğu, kısaca hukuk **devletiy-miş gibi oyunu** oynanır.

Soma sayesinde şunu da anımsadık: Bu ülkede, vergi daireleri duvarlarına, **“Vergisini gönüllü vermeyi alışkanlık haline getirmemiş toplumlar uluslaşmamıştır”** anlamına gelen veciz sözler asılır, ancak vergi oranları bile bile artırılıp bir anlamda vergi kaçakçılığı özendirilerek, verginin tabana yayılıp vergi gelirlerinin artmaması, devlete borç verenlerin tatlı kârlarından yoksun kalmamaları için, onlardan **vergi almak istiyor-muş gibi oyunu** oynanır.

Soma sayesinde anımsadığımız, **“miş gibi oyununun”** değişik görünümlerini sayfalarca yaşamın her alanından örneklerle anlatmak olasıdır. Ne var ki buna, bu yazının sınırları, (bırakın yazıyı) bu derginin sayfaları yetmez. Öte yandan **“miş gibi oyununu”** 80 milyonluk bir oyuncu kitlesi yıllardır bıkmadan usanmadan oynadığına göre bu oyunun birileri için eğlenceli olmadığından kuşkulanan da olası değildir. Ancak her şeyin olduğu gibi **“miş gibi oyunun da”** bir sonu vardır. İşyerine üç-dört güvenlik levhası asıp **“önce güvenlik”** yazarak **önlem alıyor-muş gibi oyununu** oynayan işverenin bu tutumuna sesini çıkaramayan işçi, **yaşıyor-muş gibi oyununu** artık oynayamaz. Bu işçinin babasız kalan çocuğu **babası var-miş gibi oyununu** oynayamaz. Kolu kopup sakat kalan işçi, kolunu çocuğunun başını okşamaya uzattığında, sevgilisinin çenesini tutup yüzüne bakmak istediğinde boşa kalan kolu ona oyunun sonunun geldiğini hemen anımsatır.

“Mış” gibi oyunun herkes için olduğu gibi ülke için de bir bedeli vardır. “Mış” gibi oyununu oynayan hiçbir ülke bu oyunu oynayarak, gelişmiş bir ekonomiye, sağlıklı işleyen bir demokrasiye, güvenceli bir yaşama, temel haklarını kullanabilen vatandaşa, kısaca uygar bir yaşam biçimine asla ulaşamaz.

“Mış” gibi oyununu oynayan ülkelerin insanların hafızalarının balık hafızasına dönüştürülmesi arzu edilir. Tarihsel düşüncelerine engel olacak her türlü oyun oynanır. Olayların oluşum süreçlerine değil sonuçlarına odaklanılır, bir felaket diğeriyle unutturularak kervanın yoluna devam etmesi, mış gibi oyununun devam etmesi sağlanır.

Dileriz bundan sonra Soma’yı unutturacak felaketler yaşamayız. Ancak geçmiş deneyimler bize göstermiştir ki bundan sonra sahneye hiçbir önlem almadan, hiçbir değişiklik yapmadan **“Soma’yı unutmadık oyunu” çıkarılıp, oyunun “ders al-mışız gibi” bölümüne geçilecektir.**